

PRACOWNIA KONSERWACJI DZIEL SZTUKI I ZABYTKÓW

MGR MAREK SAWICKI
31-116 Kraków, ul. Studencka 7a/6
NIP: 676-155-16-27, REGON: 120635464
TEL. 012423-06-34, 0606-16-98-89

**PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
DLA ODSŁONIĘCIA I KONSERWACJI PIERWOTNEJ
KAMIENNEJ POSADZKI W NAWIE I PREZBITERIUM
KOŚCIOŁA P.W. ŚW. JAKUBA APOSTOŁA
W WIĘCŁAWICACH STARYCH**

opr.: Marek Sawicki

KRAKÓW 2024 r.

**KARTA IDENTYFIKACYJNA ZABYTKU I DOKUMENTACJI
KONSERWATORSKIEJ**

Tytuł obiektu :	Odsłonięcie i konserwacja pierwotnej kamiennej posadzki w nawie i prezbiterium.
Adres :	Parafia rzymsko-katolicka p.w. św. Jakuba Apostoła, ul. św. Jakuba 105, 32-091 Więclawice Stare
Wpis do rejestru:	A-181
Czas powstania:	I połowa XVIII wieku
Materiał i technika:	Posadzka wykonana z płyt wapienia jurajskiego białego i czarnego („marmur dębnicki“).
Właściciel:	Parafia rzymsko-katolicka p.w. św. Jakuba Apostoła w Więclawicach Starych
Opracowanie:	Marek Sawicki, Pracownia Konserwacji Dziel Sztuki i Zabytków KONSART. 31-116 Kraków, ul. Studencka 7a/6 tel. 606-169-889. e- mail: konsaw@poczta.onet.pl

OPIS OBIEKTU

Pierwszy kościół parafialny w Więclawicach Starych powstał w XIV wieku. Obecna świątynia pochodzi z ok. 1748 r, zakrystia pochodzi z 3 ćwierci wieku XIX. Budynek przeszedł prace remontowe w 1868 oraz 1926 roku. Pierwotna posadzka wykonana z płyt kamiennych wapienia jurajskiego białego i czarnego zwanego potocznie „marmurem dębnickim”.

Na początku XXI w. na starą posadzkę nałożono drugą z płyt ceramicznych w kolorze czarnym i szarym.

WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

Posadzka nowa została nałożona przy użyciu kleju do płyt ceramicznych.

Odślonięcie starej posadzki będzie korzystne dla estetyki wnętrza zabytkowego drewnianego kościoła wraz z wyposażeniem.

Obecnie bez usunięcia warstwy wierzchniej trudno jest jednoznacznie określić stan zachowania posadzki pierwotnej na całej powierzchni kościoła.

Wykonano niewielką odkrywkę sondażową po lewej str. ołtarza. Wydaje się, że stara posadzka na znacznej powierzchni, tak w nawie jak i prezbiterium jest zachowana.

Również przekazy ustne parafian potwierdzają jej istnienie pod warstwą obecnej.

Wykonana posadzka nowa połączona przy użyciu kleju montażowego daje się usunąć poprzez delikatne oderwanie ręcznie przy użyciu dłut kamieniarskich.

Przewiduje się, że po usunięciu płyt współczesnych znajdzie konieczność doczyszczania powierzchni z zespolonych nawarstwień. Wszelkie zabrudzenia należy usunąć przy zastosowaniu środków i metod czyszczących a wybór poprzedzić próbami. Jednym z najważniejszych etapów prac konserwatorskich mających zasadniczy wpływ na końcowy efekt estetyczny będzie usunięcie warstwy zmatowień z powierzchni kamienia „dębniaka czarnego”. Pozbycie się białego nalotu – gipsu jest trudne i zależy w dużej mierze od prac mechanicznych często wspomaganych chemicznie.

Bez usunięcia tej warstwy nigdy nie uzyska się pełnego efektu głębokiej czerni marmuru. Proponuje się usunąć nawarstwienia szlifowaniem zewnętrznych powierzchni kamienia na mokro z użyciem drobnoziarnistych papierów ściernych. Końcowy efekt czyszczenia powinien odsłonić oryginalną powierzchnię marmuru charakterystyczną dla tego gatunku kamienia. W razie konieczności przewiduje się zastosowanie również metod chemicznych takich jak wodne roztwory tzw. środków powierzchniowo czynnych na bazie fluoru amonowego np. firmy Remmers lub okładów z podobnie działających środków chemicznych. Czyszczenie w tym przypadku proponuje się wspomagać parą przegrzaną.

Ważny etap prac to ekstrakcja z przypowierzchniowych warstw kamienia żółkniętych past nabłyszczających czy też roztopionych świec woskowych.

Zabrudzenia należy usunąć głównie przez zastosowanie szerokiej gamy rozpuszczalników organicznych oraz ich kompozycji. Dopuszcza się również zastosowanie gotowych preparatów firmowych głównie w technologii np. firmy Remmersa.

Gdyby się okazało, że stare płyty są lokalnie niestabilne, to w trakcie prac naprawczych należy je ponownie osadzić w tych samych miejscach.

Płyty kamienne popękane skleić a brakujące uzupełnić w taszli z tego samego kamienia co zachowane oryginalne z powtórzeniem układu, koloru, gatunku kamienia, wymiarów i sposobu obróbki powierzchni.

Następny etap prac to uzupełnienie ubytków w kamieniu. Proponuje się zastosować dwie metody w zależności jak wielki jest destrukcja. Rozległe ubytki uzupełnić metodą taszlowania z zastosowaniem do rekonstrukcji tego samego gatunku kamienia. Odpowiednio dopasowanymi taszlami wypełnić ubytek wklejając go przy użyciu kleju epoksydowego. Rozważa się zastosować dodatkowe wzmocnienia z prętów metalowych. Drobne ubytki kamienia wypełnić kitem imitującym naturalny wapień jurajski, tak czarny-, „dębicki” jak i biały. Proponuje się zastosować kity w oparciu o prowadzone badania w Zakładzie Konserwacji Elementów i Detali Architektonicznych Instytutu Zabytkoznawstwa i Konserwatorstwa Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu dotyczące technologii stosowania zapraw cementowych do uzupełniania ubytków w marmurach¹.

Uzupełnienie ubytków będzie miało na celu optyczne scalenie powierzchni likwidując poutraćane narożniki, wyrwy, wżery, dziury i innego typu uszkodzenia szpecące obiekt. Ważne jest aby kity do uzupełniania ubytków dobrze imitowały „marmur”, miały dobrą plastyczność i przyczepność o strukturze drobnoziarnistej i dawały się polerować. W miarę możliwości kity powinny być tak opracowane, aby ich parametry pod względem cech fizykochemicznych podobne były do wapieni zbitych- jurajskich. Dlatego proponuje się wykorzystanie zaprawy cementowej z wypełniaczem- kruszywo marmurowe i modyfikowanej tzw. upłynniaczami- proszkowych żywic redyspersyjnych.

¹ Piotr Niemcewicz, Konserwacja wapienia dębickiego, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2005.

Obróbkę kitów po utwardzeniu wykonać metodą mechaniczną na mokro, papierami ściernymi o różnej gradacji.

Gdyby się okazało, że po odsłonięciu są znaczne ubytki na dużych powierzchniach to należy je uzupełnić tym samym gatunkiem wapienia płytowego gornojurajskiego białego lub czarnego dębniaka w nawiązaniu do starych wzorów ułożenia posadzki.

Osobnym zagadnieniem będzie wypełnienie spoin. Muszą być one wykonane z materiału porowatego, który umożliwi odparowywanie wilgoci spod posadzki.

Szczeliny spoin najlepiej wypełnić zaprawą tradycyjną wapienno- piaskową z dodatkiem białego cementu portlandzkiego. Powierzchnię fug opracować gładko.

Po zakończeniu prac techniczno- estetycznych powierzchnia kamienia powinna zostać zabezpieczona powłoką preparatu ochronnego z żywicy akrylowej np. firmy Akemii- Niemcy i nabłyszczyc pastą na bazie mikrowosków, całość spolerować.